

SANAT VE DONANIM MALZEMESİ OLARAK KOLAJ ÖRNEĞİ

Sabriye ÖZTÜTÜNCÜ ¹

ÖZ

Disiplinlerarası Sanat'ın hakim olduğu popüler kültürün tüm olanaklarının kullanılabildiği Pop Sanat akımı, modern sanatın içinde ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Kübizm ve Dadaizm'le de beliren akım günümüze kadar görebileceğimiz tüm disiplinlerarası sanatın belirtilerini göstermiştir. Bu anlamda düşünce sınırlarını zorlayan yaklaşımıyla, Pop Sanat akımı öncülerinden olan Richard Hamilton'nun "Günümüz Evlerini Bu Denli Farklı, Çekici Kılan Tam Olarak Nedir?" isimli kolajı bu anlayışın en ses getiren oluşumu ve Pop Sanat'ın ilk kolajı olma örneği olarak gösterilebilir. Modern sanat akımları üzerinden oluşturulan disiplinlerarası sanat eserleri, Pop Sanat, Kübizm ve Dada gibi akımları benimseyen sanatçılara daha özgür ifade olanağı sağlayarak çeşitli konu malzemeleri ile gerçek bir ironi yaratmayı başarmıştır. Etkilendikleri dönem süresince üretken olan sanatçıların kullandıkları yeni yöntemler ve teknikler kültürel değişim, endüstrileşme, teknolojik yenilikler, sosyal ve ekonomik değişimlerle birlikte farklı bir ivme kazanmıştır. Sanatçılar eserlerinde boyanın yanısıra hazır nesne ve hazır malzeme ile kolaj, asamblaj gibi bir araya getirme tekniklerini kullanmaya başlamışlardır. Bu bağlamda araştırma konumuz makalede, Sanatçı Richard Hamilton'nun "Günümüz Evlerini Bu Denli Farklı, Çekici Kılan Tam Olarak Nedir?" isimli eseri incelenmiş, sanat ve donanım malzemesi olmasına ilişkin çözümlemeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Popüler Kültür, Tüketim Kültürü, Pop Sanat, Kolaj, Hazır Malzeme

Öztütüncü, Sabriye. "Sanat Ve Donanım Malzemesi Olarak Kolaj Örneği". *ulakbilge* 5. 10 (2017): 341-352

Öztütüncü, S. (2017). Sanat ve Donanım Malzemesi Olarak Kolaj Örneği. *ulakbilge*, 5 (10), s.341-352.

¹Arş. Gör.Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, soztutuncu(at)gmail.com

COLLAGE EXAMPLE AS AN ART AND EQUIPMENT MATERIAL

ABSTRACT

The Pop Art movement, in which all the possibilities of the popular culture dominated by interdisciplinary art can be used, has emerged and developed within the modern art. The movement, which also appeared with Cubism and Dadaism, has shown signs of all interdisciplinary arts we can see until today. In this sense, with the approach of pushing the boundaries of thought, the collage by Richard Hamilton, who is one of the forerunners of Pop Art movement, named "Just what is it that makes today's homes so different, so appealing?", is the most acclaimed form of this understanding and can be seen as the first example of Pop Art's first collage. Interdisciplinary artworks based on modern art movements have succeeded to create a real irony with a variety of subject materials by providing more freedom of expression to the artists who have adopted movements such as Pop Art, Cubism and Dada. The new methods and techniques used by artists who were productive throughout the period they were affected have gained a new acceleration with cultural change, industrialization, and technological innovations, social and economic changes. In addition to the paint in their works, artists have started to use techniques such as collage and assembly for assembling with ready-made objects and ready-made materials. In this context, in this research article, the work of artist Richard Hamilton, "Just what is it that makes today's homes so different, so appealing?" is examined and analyzes related to be an art and equipment material have been made.

Key Words: Popular Culture, Consumption Culture, Pop Art, Collage, Ready Material

Giriş

Sanat ve donanım malzemesi olarak düşünüldüğünde, parçaların bir araya getirilmesiyle oluşturulan kompozisyonların temelinde gerçeği tasvir etmek yerine nesnenin veya malzemenin kendisi kullanmıştır. Kullanılan malzemeler mekân ve kompozisyona uygun oldukları takdirde gerçekte hiçbir estetik değere sahip olmasa bile yüklendiği ve özümselediği imge ile seyircilere eleştirel bir bakış açısı sunar. Pop sanat akımı ile bireysel üsluplar ve hazır malzemenin özgürce kullanımı sayesinde başta Duchamp, Rouschenberg ve Hamilton olmak üzere birçok sanatçı kolaj, montaj ve asamblaj gibi bir araya getirme tekniklerinden faydalanarak kendilerine özgü sanat eserleri üretmişlerdir. Kullandıkları teknikler ile farklı sanat türlerinin ifade edilebilirliği ve bağımsız kullanılabilirliğini çeşitli nesneleri, çoğaltma ve birleştirmeyle elde edilen kompozisyonlar ile ortaya çıkarmışlardır.

Bu anlayışla, “Sanatçı yaşadığı anın arkeoloğu olarak, kübistler ya da fütüristler gibi çok iyi kurulmuş bir bağlam içinde estetik değeri ya da anlamına değil, ama özünde var olan ifadeselliğine bağlı olarak, günlük yaşamın çoğunlukla aşağılanan, kırılmalı kalıntısı çöpün dökümünü sabır ve coşkuyla çıkarır. Otobüs bileti, etiket, konserve kutusu kapağı, tanıtım ilanları, yırtık zarfta onu çeken terk edilmişlikleri, pislikleri, atılmış ya da solmuş renkleridir; modern yaşamın bu alçak gönüllü nesneleri, sanatçının duyarlılığını harekete geçirir ve bunları, az görülen bir incelikle, yok etme ve yaratma süreçlerini uzamsal-dinamik bir ceyişimle bir araya getirmek için kullanır (Batur, 2006: 326).

Kolaj ve asamblaj uygulamalarının gelişmesinde ve günümüze kadar geldiği süreçte sanatsal anlamda ilk kolajların üreticileri Pablo Picasso ve Georges Braque’dır. Paris’te geliştirdikleri kübizm akımıyla birlikte 1907-1914 yılları arasında sanatın gelişimine katkıda bulunacak bir çok yeniliği sağlamışlardır. Analitik ve sentetik kübizm dönemlerinde ise sanatçılar soyut ve düşünsel çalışmalara yönelerek resimlerine malzemeyi ilave etmişlerdir. Kağıt, ip gibi hazır nesneleri resimlerinde kullanarak yenilikler getirmişlerdir. Nesnenin görüntüsünü elde etmek için sadece boya değil, gerçek nesne kullanımına önem vermişlerdir. Kolajın ve asamblajın malzeme olarak farkı ve yenilikçi bir sanat imgesine sahip olmaları, popüler kültür öğelerine gönderme de yapabilmıştır.

Bu bağlamda, “Popüler görsel kültür öğelerine göndermeler de taşıyan eserlerde, döneminde popüler olan hemen hemen her şeyi içinde bulundurmaktadır. Bundan hareketle 1950’lerden 70’lere iletişim ve görüntü teknolojilerinin gelişmesi ile giderek medya toplumu haline geliş/dönüş dikkat çekmektedir. Dolayısıyla kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla imgeler bombardımanı ve imgeler yığını içinde hangilerinin gerçek olduğu sorusu sanatçıyı düşündürmeye başlamıştır. Düşünceler ise özellikle gerçekliğin yazılı basın ya da ekran üzerinde temsili sunumu, sunulan ile gerçekte yaşananlar arasındaki ince çizgidir (Uysal, 2011: 2).”

“Görüldüğü gibi her yerde tuhaf denilebilecek bir şekilde orijinaline benzeyen bir evrende yaşıyoruz. Şeyler harıl harıl kendi ikizlerini üretmeye çalışıyorlar. Ancak geleneklerin iddia ettiği gibi bunun anlamı şeylerin ortadan kalkacağı türünden bir sonuç değildir çünkü şeyler artık ölümsüz kılınmışlardır. Tıpkı “funeral homes” un (Cenaze işleriyle ilgilenen şirketler) ölüyü gömülmeden önce, makyajla, modelin yaşarkenki görünümünden daha doğal ve mütebessüm hale getirmeleri gibi.” (Baudrillard, 2005: 28).

ABD ve İngiltere’de soyut dışavurumculuğa tepki gösteren genç sanatçıların 1960’larda bir sanat akımı haline getirdikleri Pop Art Marcel Duchamp’ın 20. yüzyıl başında hazır yapım nesneleri sanat eseri olarak sunmuş olması ve İngiliz pop sanatçısı Richard Hamilton’un popüler kültür imgelerine benzer çalışmalar ortaya çıkarmalarını sağlamıştır. Aynı yıllarda hem İngiltere’de hem de Amerika’da ortaya çıkan Pop Sanat, öncelikle tüketim kültürü, tüketim toplumu, gazete, dergi, resimli roman, afişler ve seri üretim olan tüketim ürünleri ile yeni olan kitle kültürünün harcandığı yeni bir sanat anlayışı olmuştur.

Yaratıcılık alanında sınırların genişlemesi ile farklı akımlarda ve dönemlerde uygulamalar yapan ressamlar; “İlk olarak post-modernizmin başladığı 1980’li yıllarda pek çok sanatçı kitle iletişim araçlarından yayılan imgeler bombardımanının gizlediği toplumsal düzenin stratejilerini açığa çıkaran yapıtlar üretmiştir. Belgesel, dram, popüler müzik, komedi gibi farklı ifade biçimlerini harmanlayarak gerçeklikle kurgunun iç içe geçtiği kültürel ürünlerin gündelik yaşam üzerindeki etkisini sorgulamışlardır”(Antmen, 2010: 279).

Bilinen Pop Sanatın, ilk örnekleri bazı kaynaklarda “Kolaj” çalışmaları olarak gösterilir. Kolaj çalışmalarda kompozisyonları oluşturan nesneler, fotoğraf, gazete, kitap, dergi, renkli kâğıtlar, kartonlar ve tüketilen her türlü nesne ile hazır malzemeler olmuştur. Malzemeler seçimleri dolayısıyla üreticileri olan sanatçıların üslupları ve etkilendikleri dönem akımları hakkında bilgi verici özellikler taşırlar. “Akımların temelinde yer alan farklılıklar ile kolajlarda 1950’li yıllarda kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla medyada kendini gösteren toplumun değer verdiği, hoşlandığı, kullandığı popüler tüketim nesnelerinin kullanıldığı görülür. Bu anlamda ilk Pop-Art kolaj eseri sayılan çalışma, Richard Hamilton’ın 1956’da işte yarın sergisi için yapmış olduğu “Kolaj” çalışmasıdır. Hamilton küçük boyutlu kolajında, tekniğin sağladığı kolaylıkları ve çekici yenilikleri modern toplumun sembolü olarak nitelendirdiği orta halli bir oturma odasında esprili bir şekilde toplanmıştır” (Tunç, 2003:115).

Araştırmamızda, sanat ve donanım malzemesi seçkisi ile ele alınan Richard Hamilton’un 1956 tarihli kolaj çalışması, bazı sanat tarihçileri tarafından Pop Sanat akımının ilk örneği olarak değerlendirilir. Eserinde kullandığı imge ve teknikler ile günlük yaşamı ön plana çıkarmış, sanatını kültürel yaşam açısından bir

dönüm noktası haline getirmiştir. Sanatın hem malzemesi hem de konusu değişmiştir.

“Nesnelerin sanat ögesi olmaları için, onlara asli fonksiyonlarını yitirtmek gerekmektedir. Kaldı ki çağımızda nesnelerin dış biçimleri, onların etki yapan öğelerinin bilimsel yönden tanınması sonunda önemlerini yitirmişlerdir. Nesnelerin bünyesinde bulunup görünmeyen yeni öğeler, enerji, dolaşım ve hızdır. Bu yeni keşfedilen özellikler, nesnelerin katı, değişmez görünümünün yerini almaktadırlar. Yani nesnelerin maddesel görünüş biçimleri, onların bünye yapılarını ve taşıdıkları enerjiyi yansıtmamaktadırlar. İşte maddenin enerjiye dayanan içeriğinin tasarımı, nesnenin yalnız dış biçim olarak gösterilmesini önemsiz hale getirmiştir. Nesnelerin bu görünmez iç kuvvet ve etkileri, duyu organlarımızın algılayamadıkları dışında kalmaktadırlar. Demek ki sanatçı, nesnelerin yalnız görüntü biçimleri ile, onları tam olarak yansıtmamanın olanaksızlığını anlamış bulunmaktadır. Bu durum, bir bakıma, plastik sanatlarda görüntünün neden yeterli bulunmadığına da kanıt olarak gösterilebildiği gibi, sanatçının sonraları nesneyi neden olduğu gibi yapıtına soktuğunu da açıklamaktadır.” (Turani, 1999: 112).

Lynton’a göre; sanat her zaman gerçeklikle oynamış ve çoğu zaman doğayı aşmayı ve resimsel ve resimsel bütünlük sağlamak için onu yeniden düzenlemeyi kendine ödev bilmiştir. Courbet’nin Manet’nin ve Empresyonistlerin temsil ettikleri gerçekçilik, on dokuzuncu yüzyılın, konuda değilse bile, uygulamada doğacılığa dayanan bir sanata duyduğu yakınlık kadar kuraldışıdır. Değişik nitelikteki görsel verileri bir resimde karıştırarak kullanmak, Rönesans geleneğine kesinlikle aykırı bir tutumdur (gerçi böyle bir karışımın izlerine o gelenekte de rastlanılabilir); ama bu tutum, ortaçağ ya da örneğin Mısır sanatının göreneklerine aykırı değildir. Eskiden de bir resmin değerini ve etkisini artırmak için altın ve gümüş yaldız ya da değerli taşlarla süslemek gibi çeşitli yollardan yararlanılırdı. Gazete kağıdı gibi daha sıradan bir malzemeyi kullanmanın da daha eski örnekleri vardı: ressamın belirli bir biçimi ya da rengi denemek için tualinin üstüne bir kağıt parçası koyması gibi. Picasso ile Braque da Çözümsele kübist resimlerdeki daha büyük biçimleri, önce kağıt parçalarla denemiş olabilirler. Bu kağıt parçalarını daha sonra da sürekli olarak resim üzerinde bırakmak, bu iki ressamın betimleme konusundaki şakacı tutumlarına uygun düşen bir davranıştır (Lynton, 2004: 64).

Sanat Felsefesi ve Eser Üretim Süreci: Richard Hamilton

İngiliz ressam Richard Hamilton (24 Nisan 1922-13 Eylül 2011), kolaj çalışmaları ile Pop Art’ın dikkat çekici isimlerinden olmuştur. Sanat eğitimi Royal Akademisinde tamamlamış ve 1941-1945 yılları arasında reklam sektöründe çalışmıştır. 1946 yılında ise akademi hocaları ile anlaşamaması üzerine akademiden atılmıştır.

Eser üretim sürecinde amacının gerçeği yansıtmak olmadığı; ama özgürleştirilmiş bir dil içerisinde gerçeği bulmaya çalışmak olduğu için, kullandığı her malzeme yeni bir işlev

kazanıyor ve bu malzemenin seçimi sınırsız bir hale geliyordu. 1950’li yılların sonuna doğru figüratif elemanların yanı sıra soyut öğelerin de kullanıldığı bir anlatıma yönelen İngiliz Pop Sanatı, kitle iletişim araçları ve grafiksel tasarım öğelerinin birlikte kullanılması ile daha soyut ifadelerle oluşum sürecini devam ettirmiştir.

İngiliz eleştirmen Lawrence Alloway, Pop Sanatı birkaç aşamada incelemektedir. 1955-1958 tarihleri arasında yer alan Pop Sanat’ın birinci aşaması, teknolojiyle ilgili konularla bağlantılıdır. Richard Hamilton’un 1955 tarihinde “Hareket Halinde İnsan ve Makine” başlıklı sergisinde, özellikle fotoğraf görüntülerinin ön plana çıkartıldığı görülmektedir. Hamilton’un söz konusu sergisinde, yalnız belgesel kayıtlara değil, aynı zamanda toplumda kökleşmiş insan gerçeğini kullanarak makineyle insan arasındaki yakın ilişkiyi yakaladığı görülmektedir. Bu açıdan sanat ve teknolojinin ilişkisine değinildiği gibi dönemin endüstri bağlılığına dikkat çekildiği de anlaşılmaktadır.”(Turani, 2010: 717).

Eser üretim sürecinde Hamilton’nun da kullandığı kolaj, asamblaj ve montaj gibi biraraya getirme teknikleri ile, “Sanatçı yaşadığı anın arkeoloğu olarak, kübistler ya da fütüristler gibi çok iyi kurulmuş bir bağlam içinde estetik değeri ya da anlamına değil, ama özünde var olan ifadeselliğine bağlı olarak, günlük yaşamın çoğunlukla aşağılanan, kırılğan kalıntısı çöpün dökümünü sabır ve coşkuyla çıkartır. Otobüs bileti, etiket, konserve kutusu kapağı, tanıtım ilanları, yırtık zarfta onu çeken terk edilmişlikleri, pislikleri, atmış ya da solmuş renkleridir; modern yaşamın bu alçak gönüllü nesneleri, sanatçının duyarlılığını harekete geçirir ve bunları, az görülen bir incelelikle, yok etme ve yaratma süreçlerini uzamsal-dinamik bir eyleşimle bir araya getirmek için kullanır.” (Cabanne, 2000: 326).

Kelime anlamı olarak kes-yapıştır anlamına da gelen kolaj, her tür basılı malzemeyi yüzey üzerine yapıştırma işlemine denir. İlk olarak Kübistler tarafından kullanılmış, “Geniş anlamda kolaj, yani birbirine hiç benzemeyen öğeleri bir araya getirerek bir yapıt ortaya koyma tekniği ve bunun sonucundaki doku kopukluğunu yadırgamama özelliği şu ya da bu biçimde bütün sanatlarda görülür.” (Lynton, 1991:65). “Collage’ın önemi, geleneksel sanatın sınırlarını kaldırması, sanatı herşeye ve her araca açmasıdır. Her türlü nesne ve tekniğin kullanılması, modern sanatın gelişimini belki de en fazla etkilemiş olaydır.” (Ögel,1977: 33).

Hamilton’na yaratıcılığı süresince büyük bir özgürlük kazandıran kolaj, çevremizde, günlük yaşamımızda kullandığımız bir çok malzemeden oluşabilir. Batur’a göre; “Kolaj, görüntünün yeniden yapılanışının organik unsuru olarak ortaya çıkmaktadır; bu anlamda, görmenin daha sentetik bir aşamasına karşılık gelir. Uzamın yeni deformasyonlarının yaratıcısı kolaj, asamblaja çevre düzenlemesine, heykel-mimarlık sentezi kavramlarına ve eylem gösterisine (happening) götüren evrim zincirinin anahtar unsurudur”(Batur, 2006: 327).

Kullanım amacına göre, birbirleriyle ilgili olmayan parçaların bir kompozisyon dâhilinde bir araya getirilmesi ve ortak bir anlatımda bir şeyi ifade etmesi, “20. yüzyıl sanatında görülen bir davranış ve sanatsal üretim biçimidir. Sanat yapıtını boyama, çizme, resmetme ve yontma gibi eylemler oluşturmayı yadsıyarak onu sanatsal araçlarla ortaya konmamış doğal ya da endüstriyel nesnelerin veya parçaların yeni bir düzen içinde bir araya getirilişiyle üretmeyi öngörür. Yapıt zaten önceden de var olan öğelerin yeni bir dizge içine yerleştirilişiyle yaratılmaktadır. Fotomontaj ve kolaj, aslında birer asamblaj türüdür. Fakat asamblaj çeşitli malzemenin ya da ayrı cinsten nesnelerin bir araya getirildiği üç boyutlu yapıt olarak da tanımlanmaktadır.” (Noyan, 2001: 15).

Günümüzde özellikle yerli ve yabancı ressam, sanatçılar birbirleriyle ilişkisiz nesnelerin etkilerini resimlerinde bir arada kullanarak fark yaratan bir sanatsal uygulamalar ortaya çıkartmışlardır.

Kolaj Eseri ve Richard Hamilton

Bazı sanat tarihçileri tarafından Pop Sanat akımının ilk kolaj örneği olarak gösterilen Richard Hamilton’un, “Günümüz Evlerini Bu Denli Farklı, Çekici Kılan Tam Olarak Nedir?” adlı kolajı, 1955 yılında ‘İnsan, Makine ve Devinim’ konulu bir fotoğraf sergisinde izleyiciyle buluşmuştur. Resimlerinin ve çalışmalarının çoğunda kolaj’ın bir teknik olarak kullanan ressam, ele alınan kolajında 1950’li yılların stilize edilmiş iç mekân-ev yaşantısını görülmektedir. Ressam, içinde bulunduğu tüketim toplumu ve popüler kültür yoğunluğunun etkisi altında olan evlerin günlük yaşam içerisindeki modern ev gereçleri, popüler kültür imajlarına uygun olarak, erkek ve kadın bedeninin dikkat çekiciliği üzerinde durmuştur. İç mekânda yer alan nesnelerin birçoğu, dergiler ve kesilmiş fotoğraflardan seçilmiştir. Bu anlamda tüketim topluma yapılan eleştirel bir tavır gözler önüne serilmiştir. Hamilton, bu çalışmada kullandığı imgelerle yoluyla çağdaş medyayı, reklam dünyasını, tüketim toplumunu ve popüler kültürün simgelerini en iyi şekilde gözler önüne sermektedir. “Bu yapıt, tüketim toplumunun gerçek bir envanteridir ve pop sanatın kapsadığı bütün konuları içermektedir. Fetiş nesnelerin yapıtta böylesi yığılması bir eleştiriden çok, çağdaş insanın gerçeğini ve doğal olarak aynı zamanda sanatçının gerçeğini oluşturan imgelerin betimlenmesidir.” Germaner Hamilton’un, “Günümüzün Evlerini Bu Denli Farklı ve Çekici Yapan Nedir?” isimli kolaj çalışması için; “Fetiş-nesnelerin yapıtta böylesi yığılması bir eleştiriden çok, çağdaş insanın gerçeğini ve doğal olarak aynı zamanda sanatçının gerçeğini oluşturan imgelerin betimlemesidir.” (Germaner, 1997: 11) demiştir.

Batur’a göre; Richard Hamilton’un popüler imgelerden oluşturduğu bu kolaj resmi incelendiği zaman tüketim kültürünü yansıtırken, ideal bir yaşam nasıl olmalıdır? Sorusunu da akıllara getirmiştir. Resimde yerleştirilen kompozisyonun ortasında kaslı vücudu ve elinde “pop” yazılı oldukça büyük ve dikkat çekici üzerinde de pop yazılı olan lolipop şekeri ile genç bir erkek, figürün sağ tarafında ise rahat koltukta rahat bir şekilde şimdi uzanacakmış gibi oturan ve tüm seksapelliğini ortaya çıkaran çıplak genç bir kadın vardır. Resmin en önemli öğeleri olan bu iki figür, popüler kültür insanının bu ideal ölçülerde olması gerekiyormuş mesajı vermeleri pop kültürünün istenen mesajını içermektedir. İç mekân olarak gösterilen ev’de elektrik süpürgesi kullanan bir hizmetçi olduğuna göre ev zengin bir insanın evidir.

Kompozisyonda kullanılan elektrik süpürgesi, kasetçalar, televizyon vs. dönemi için son model ev aletleridir. Kolajda en dikkat çekici özellik ise dönemi içerisindeki tüm kitle iletişim araçlarının kolajda yer bulmasıdır. Adeta bir reklam panosunu andırmaktadır. Gazete, televizyon, duvarda asılı bir pembe rüyalar afişi ve pencereden dışarıya bakıldığında görülen bir tiyatro ile kompozisyon tamamlanır. Yaşam alınının resmedildiği etkisini arttıran orta sehpa bulunan kahve fincanı, hazır kek ve dönemin en popüler araba markaları arasında olan Ford amblemleri abajur da gözlerden kaçmamaktadır. Eseri yorumlamadan anlaşıldığı gibi, konu olarak içinde bulunduğu popüler kültür döneminin sosyo-kültürel durumlarını seçen Hamilton'nun, kolajında kullandığı malzeme çeşitliliği ile "gerçeğe öykünmeye değil, ama özgürleştirilmiş bir dil içinde gerçeğin eşdeğerliklerini bulmaya çalıştığı andan başlayarak, kullanılan malzeme yeni bir işlev kazanıyor ve bu malzemenin seçimi sınırsız bir hale geliyordu. Öte yandan, sanat yapıtının nesnel kabulünün amaçlanması, her biri diğerinin yerini tutabilen hazır nesnelerin kullanımını kolaylaştırıyordu (Batur, 2006: 324).



Resim 1: Richard Hamilton, Günümüz Evlerini Bu Denli Farklı, Çekici Kılan Tam Olarak Nedir ? 26x24,8 cm., Kolaj, 1956, Kunsthalle Tübingen, Almanya

Charles ve diğerlerine göre ise; “Duvarda asılı Young Romance çizgi roman görüntüsü Roy Lichenstein'dan gelecek şeyleri işaret eder; sağdaki çıplak kadın yanı başındaki jambon kutusu, meyve kasesi ve televizyonla birlikte Tom Wesselmann'ın gelecekteki görüntülerini akla getirir; merdivendeki ibareli imleç aynı doğrultuda eserler verecek olan Andy Warhol'un sanat uğraşını büyük ölçüde burada 1929 yapımı Caz Şarkıcısı'ndaki Al Jolson biçiminde karşımıza çıkan "süper star"lara ayıracağına ipucunu taşır; yarı çıplak erkeğin elindeki rakette yazılı "POP" kelimesi gelecekte Ed Ruscha, Robert Indiana, Allan D'Arcangelo ve bizzat Hamilton'un kelimeleri kullanış biçimine işaret eder; abajur üstündeki şirket logosu Ashley Bickerton'ın yıllar sonra vereceği eserleri öngörür (Charles ve Diğerleri, 2012: 502).

Lynton'a göre “Young Romance” kapağı ile ilgili önemli bir detay ise “Film ve televizyon, konserve ve yiyecekler, ev gereçleri, kasaları gelişmiş bir erkek mankenle, çıplak bir kadının fotoğrafları, oturma odasının duvarında eski bir aile büyüğüne ait portreyi gölgede bırakan ve bir tablo gibi asılmış olan Young Romance'ın kapağıydı. Hamilton'ın her yerde bulunan bu tip nesnelerden yararlanarak sanat yapma konusunda ısrarı, geleneklere karşı bir davranış olarak değerlendirilebilirdi. Ancak kullandığı yol, geleneklere uygun düşmektedir: Her şeyden önce bu afiş, insanın beş duyusuna seslenen bir Rönesans resmini akla getiriyordu. Ayrıca bu afiş; on yedinci yüzyılda yapılmış ve günlük yaşamı simgeleyen; evdeki bir çift; işini yapan bir hizmetçi ve geri planda da kent yaşamını konu edinen bir Hollanda resmini akla getiriyordu (Lynton, 2009: 286-287).

Richard Hamilton'un 1956 tarihli bu resmi, dönemin popüler kültürünün etkisi ile hareketli bir süreç yaşayan Amerika-İngiliz magazin kültürü dergileri ve dergi kapaklarından elde edilen görsellerden oluşturulmuş bir kolaj eseridir. Tüketim toplumunun bilinci, kadın ve erkek figürler arasındaki toplumsal cinsiyet dağılımından evin içindeki yaşam alanına kadar pek çok yönüyle, nesnelerin de aracılığıyla tüketim toplumuna göndermelerde bulunmaktadır. Çıplak figürlerle cinsellik olgusuna da vurgu yapan Hamilton, iç mekân olarak resmedilen evin tavanında Amerika kıtasına benzer bir görüntü yer almaktadır. Birbiriyle alakasız birçok tüketim malzemesini kolajına bilinçli bir şekilde yerleştiren sanatçı, bu çalışmada sanatçı, konu bakımından da içinde bulunduğu pop kültürü döneminin sosyo-kültürel durumunu seçmiştir.

Sonuç

Günlük, sıradan nesneleri sanatın içine dâhil ederek, yenilikçi birçok akıma da bu yönde ilham vermiş olan Pop Sanat oluşumları, özellikle Dadaistler tarafından benimsenmiş, geleneksel kabul görmüş sanat anlayışları değişikliğe uğramıştır. Tüketime cazibesi, yenilikçi fikirler ve Pop Sanat'ın çabuk tüketilir olması

sanatçıları heyecan verici etkileyici işler arayışına yönlendirmiştir. Bu arayışlara kolaj ve asamblaj gibi bir araya getirme malzemeleri sadece hazır malzeme açısından yenilik getirmekle kalmamış, plastik sanat anlayışını da değiştirmiştir. Bu anlamda ele alınan hazır malzeme kaynaklı eser üretimleri ve buna çıkış açan kolaj işler düşünce sınırlarını zorlayan yaklaşımıyla Hamilton'un eserinde etkisini göstermeye ve ses getirmeye başarmıştır. seçilen tüm malzemeler ile ironi yaratmayı başaran Hamilton, fotoğrafla ve resmi, kolaj malzemeleri Pop Sanat akımı etkisiyle, somut bir biçimde biraraya getirmiştir.

Sonuç olarak Bu bağlamda, fotoğraf, çeşitli basılı malzemeler, hazır nesne vb. gibi Pop Sanat'la dönemin medyasına ve dönemin popüler kültürüne etki etmiştir. Hamilton'un "Günümüz Evlerini Bu Denli Farklı, Çekici Kılan Tam Olarak Nedir ? " adlı eserinde ise bu kültürün ve sanat malzemesinin değişmesinin en kuvvetli örneğini görürüz. Bu kolaj çalışması bizlere, Pop Sanat'ın tüketim ve teknolojiyle ne kadar iç içe olduğunun göstergesidir.

KAYNAKLAR

ADALI, Altan, (1996) . *Kolaj ' ın Tarihsel Oluşumu*, Toplumbilim Dergisi, Sayı:Haziran.

ANTMEN, Ahu, (2010). *20. Yüzyıl Sanatında Akımlar*, 3. Basım, Sel Yayıncılık, İstanbul

BATUR, Enis, (2006). *Modernizmin Serüveni*, Alkım Yayınevi, İstanbul.

BAUDRILLARD, Jean, (2005). *Simülakrlar ve Simülasyon*, (Çev. Oğuz Adanır) Doğu batı Yayınları, 3. Baskı, Ankara.

BERNADAC, Marie-Laure, Paule du, Bouchet, (2004). *Picasso: Dahi ve Deli*, (Çev. Cem İleri), Yapı Kredi Yayınları, 3.Baskı, İstanbul.

CHARLES, Victoria., MANCA, Joseph., MCSHANE, Megan and WİGAL, Donald. (2012). *"1000 Paintings of Genius"*, (N. Elhüseyni, Çev.), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

ABANNE, Pierre, (2000). *"Kolajlar"*, Modernizmin Serüveni, (Çev. Meltem Cansever), Yapı Kredi Yayınları, 4. Baskı, İstanbul.

GERMANER, Semra, (1997). *1960 Sonrasında Sanat*, Kabalcı Yayınları, İstanbul.

LYNTON, Norbert, (1991) *Modern Sanatın Öyküsü*, (Çev. Prof. Dr. Cevat Çapan, Prof. Sadi Öziş), Remzi Kitabevi, 2. Baskı., İstanbul.

LYNTON, Norbert, (2004). *Modern Sanatın Öyküsü*, (Çev.Prof.Dr.Cevat Çapan, Prof.Dr. Sadi Öziş), Remzi Kitabevi, İstanbul.

LYNTON, Norbert, (2009). *"Modern Sanatın Öyküsü"*, (C. Çapan ve S.Öziş, Çev.). Dördüncü Basım., Remzi Kitabevi, İstanbul.

NOYAN, Meltem, (2001). *"Kolaj, Asamblaj, Ready-Made"*, Genç Sanat Dergisi, Sayı 86.

ÖGEL, Semra. (1977). *"Çevresel Sanat"*, İ.T.Ü. Mühendislik Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.

ROBİNS, Kevin, (1999). *İmaj*, (Çev. Nurçay Türkoğlu), Ayrıntı Yayınları, 1. Basım, İstanbul.

TUNÇ, Arif Ziya, (2003). “*Tüketici toplumun Sanatı Pop-Art ve Kaynakları Açısından Kitle İletişim Araçları*”, KKEF Dergisi, Sayı: 8.

TURANİ, Adnan, (1999). *Çağdaş Sanat Felsefesi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

TURANİ, Adnan, (2010). *Dünya Sanat Tarihi* (14.Baskı). Remzi Kitabevi, İstanbul.

SARUP, Madan, (2004). *Post-Yapısalcılık ve Postmodernizm*, (Çev. Abdülbaki Güçlü), Bilim ve Sanat Yayınları, 2. Baskı, Ankara.

UYSAL, Arzu, (2011). “*Medyanın Ürettiği İmgelerle Önemini Yitiren Olgular ve Bunların Sanat Yapıtında Sorgulanma Süreci*”, 22 Şubat 2012 tarihinde [http:// www.ulak.gov.tr](http://www.ulak.gov.tr) adresinden elde edilmiştir. MAMUR, Nuray, (2012), *Görsel Kültürün Çağdaş Sanat Uygulamalarında Sorgulanması*, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Sanat ve TasarımDergisi,10.SayAralıkhttp://www.sanatvetasarim.gazi.edu.tr/web/makaleler/10_nur_ay.pdf 18.02.2017 Kaynağından elde edilmiştir.

Resim 1: Hamilton, Richard.“Günümüz Evlerini Bu Denli Farklı, Çekici Kılan Tam Olarak Nedir ?” 16.03.2017.

[https://tr.wikipedia.org/wiki/Richard_Hamilton_\(ressam\)#/media/File:Image-Hamilton-appealing2.jpg](https://tr.wikipedia.org/wiki/Richard_Hamilton_(ressam)#/media/File:Image-Hamilton-appealing2.jpg) adresinden elde edilmiştir. 16.03.2017.